

Een schooldag op Bikube is één geheel. Kantoortijdschool in Hoofddorp

*Deze praktijkbeschrijving is gemaakt met subsidie van het ministerie van OCW in het kader van het project **Opvang op school. De beschrijving hoort bij het boek School met vijf O's. Onderwijs, opvoeding, ontwikkeling, opvang en ontspanning in een dagarrangement geschreven door Liesbeth Schreuder, Marja Valkestijn en Susanne Mewissen.***

*Het is een update van een eerdere beschrijving getiteld **Kantoortijdschool Bikube in Hoofddorp, de school van 7.15 – 18.00 uur.***

Liesbeth Schreuder
Nederlands Jeugdinstituut

© Nederlands Jeugdinstituut / NJI
April 2008

Een schooldag op Bikube is één geheel

Kantoortijdenschool in Hoofddorp

INHOUDSOPGAVE

1.	<i>Inleiding.....</i>	<i>3</i>
2.	<i>Typering school en buurt</i>	<i>5</i>
3.	<i>Organisatie</i>	<i>9</i>
4.	<i>Visie</i>	<i>11</i>
5.	<i>Analyse.....</i>	<i>17</i>
6.	<i>Conclusies</i>	<i>22</i>
7.	<i>Meer informatie.....</i>	<i>22</i>

1. INLEIDING

Bikube en BSO 't Bijtje vormen samen de kantoortijdenschool. De kantoortijdenschool is opgezet door de vorige directeur (Jan Willem Ittmann) van de Bikube. Het idee voor een school naar Zweeds model ontstond na een studiereis naar Zweden. De schooldirecteur zag daar hoe onderwijs, recreatie en opvang als nauwelijks onderscheiden elementen van de schooldag georganiseerd werden door één team. Kinderen ervaren hun schooldag als een geheel. Dat moet hier ook kunnen, dacht de nieuwe directeur Anneke Slegers en thuisgekomen ging ze aan de slag. Met als resultaat de huidige kantoortijdenschool, waarin basisschool Bikube en buitenschoolse opvang 't Bijtje eendrachtig samenwerken om tussen 7.15 en 18.15 uur het onderwijs, de buitenschoolse opvang en de buitenschoolse activiteiten hand in hand te laten gaan. De school overweegt om de tijd te verruimen naar 7.00 - 19.00 uur zodat men nog beter aansluit bij behoeften van ouders.

De school realiseert een ononderbroken schooldag voor kinderen. Een schooldag is een geheel, al zijn er verschillende onderdelen in de dag. Dit bereikt de school doordat de volwassenen zowel in lestijd als in de vrije tijd van de kinderen in de school te vinden zijn. En ook doordat de pedagogische aanpak gedurende de hele dag dezelfde is. Over de wijze waarop men met de kinderen omgaat, bestaat consensus binnen het hele team van leerkrachten en pedagogische medewerkers. De eenheid wordt nog versterkt door de keuze van een leidend thema dat het hele schooljaar de inrichting en activiteiten van de kinderen kleurt. In het schooljaar 2007-2008 is gekozen voor het thema "circus".

Er zijn natuurlijk verschillen tussen het onderwijsgedeelte en het vrijetijdsgedeelte van de dag: tussen 8.30 uur en 15.00 uur wordt er – met twee pauzes – gewerkt aan de onderwijsdoelen. Kinderen hebben enige vrijheid in de volgorde waarin ze hun taken uitvoeren, maar aan het einde van de week moeten ze al het afgesproken werk hebben uitgevoerd. Na 15.00 uur begint de vrije tijd. De kinderen kunnen vrij spelen in de buitenschoolse opvang en ook naschoolse cursussen volgen. Een derde van de schoolkinderen maakt hiervan één of meer middagen gebruik.

Ten behoeve van dit rapport zijn in november 2006 gesprekken gevoerd met de directeur van Bikube: Anneke Slegers en daarnaast met:

- leidsters van de buitenschoolse opvang, Nilufer Bozkurt en Sandra Ivens;
- de administratieve medewerker, Truus Haarsma;
- medewerker personeelszaken van de buitenschoolse opvang (SOKS), Karin Wesseling (Karin.Wesseling@sopoh.nl);
- twee vakdocenten op vrijwillige basis: Joop van der Hooft (sport en spel en handvaardigheid) en Peter van den Akker (muziek).

In de interviews kwamen de organisatie, de inhoudelijke visie en de dagelijkse praktijk in school en buitenschoolse opvang aan de orde. Daarnaast zat de auteur in de lessen, bij het overblijven, in de naschoolse cursussen en in de buitenschoolse opvang. In 2007 vond opnieuw een uitgebreid gesprek plaats met Anneke Slegers. Het NJi bedankt

Anneke Slegers en haar team van harte voor hun openheid en medewerking aan deze publicatie.

Contactgegevens:

Kantoortijdschool Bikube/ 't Bijtje

Skagerak 296-298

2133 DW Hoofddorp

023 56 11 499

www.bikube.sopoh.nl

2. TYPERING SCHOOL EN BUURT

School

Bikube is het Zweedse woord voor bijenkorf en de school doet zijn naam eer aan. Het is een school met veel ruimte en activiteit. De kern van het schoolgebouw wordt gevormd door twee grote centrale ruimtes. Hierop komen de negen klaslokalen, het gymlokaal, het atelier, de directeurskamer en de twee groepsruimtes van de buitenschoolse opvang uit.

De deuren van de lokalen staan vaak open en regelmatig lopen er groepjes kinderen door de hal naar andere ruimtes. De hal wordt overdag ook voor bijeenkomsten van de activiteitencommissie (ouders) gebruikt. Ditzelfde patroon wordt voortgezet in de buitenschoolse opvang. Ook hier staan de deuren van beide groepsruimtes open en kunnen leerlingen in de hele school spelen.

Behalve als bijenkorf is de school vooral te typeren als een leefgemeenschap. Er is persoonlijk contact tussen medewerkers, kinderen en ouders en de zorg voor elkaar gaat verder dan de zorg voor goed onderwijs. Voorbeelden daarvan zien we op de dag van ons bezoek: er ligt een meisje van een jaar of acht op de bank in de hal te slapen, warm gedekt onder een deken. Zij heeft buikpijn en haar moeder is al gebeld en komt haar over een uurtje halen. Een andere gebeurtenis heeft te maken met de privé-omstandigheden van een docente: zij moet plotseling naar huis en de klas wordt dadelijk en zonder mopperen opgevangen door één van de interne begeleiders in samenwerking met een stagiaire. De schooldirecteur houdt een extra oogje in het zeil. De medewerkers kennen alle kinderen en ouders, zijn betrokken op elkaars werk en helpen elkaar uit de nood. Veel medewerkers van de school hebben naast hun eigen taken ook andere klussen te doen. Eén van de leidsters van de buitenschoolse opvang is bijvoorbeeld ook voorzitter van de activiteitencommissie. Een andere leidster is tevens invalleerkracht in de groepen en werkt regelmatig als onderwijsassistente. De administratrice van de school is (namens de ouders) coördinator van het overblijven. De schooldirecteur is alom aanwezig en aanspreekbaar. Haar specifieke extra taak is de achterwachtfunctie in de opvang voor schooltijd (tussen 7.15 en 8.30 uur) voor de leidster. En zo zijn er nog veel meer combinatiefuncties gecreëerd.

De school staat open voor (vaak oudere) mensen uit het dorp die op vrijwillige basis buitenschoolse activiteiten willen doen met de kinderen. De school heeft bijvoorbeeld vaste afspraken met een muziekdocent die muzieklessen geeft en met een vroegere ouder (nu in de WIA) die een aanstelling heeft als conciërge. Tevens helpt hij de leerlingen met knutselen (op dit moment worden er Djembé's gemaakt) en begeleidt hij naschoolse sport- en spelactiviteiten in de gymzaal of handvaardigheidruimte. De school maakt verder graag gebruik van ROC-leerlingen en PABO-studenten die als klassenassistent of aankomende leerkracht stage komen lopen.

Ook ouders zijn actief binnen de school, voor allerlei hand- en spandiensten of als hulpouder bij het overblijven. Soms is hierbij sprake van wederzijdse dienstverlening.

Zo is er bijvoorbeeld een Marokkaanse moeder die twee maal per week voor de bloemen en planten zorgt en in ruil daarvoor mag haar kind gratis overblijven. Soms komt de school ook in de problemen door deze wederzijdse dienstverlening. Zo was het tot voor kort gebruikelijk dat leidsters, vrijwilligers en leerkrachten hun eigen kinderen bij voorrang en gratis op de buitenschoolse opvang konden plaatsen. Dit neemt echter zo'n groot beslag op de capaciteit van de buitenschoolse opvang dat hiervoor nu beperkende regels zijn gesteld. De kinderen van de leidsters en leerkrachten mogen na schooltijd wel in het gebouw blijven, maar vallen dan onder de verantwoording van de desbetreffende ouder of hun leerkracht. De directeur neemt voor deze ad hoc-maatregel de eindverantwoording. Op rustige dagen zoals woensdagen en vrijdagen, zijn de kinderen in de ruimte van 't Bijtje te gast.

Kortom: we zien hier een bruisende school, waarin iedereen welkom is die een bijdrage wil leveren aan de zorg voor en het onderwijs, de opvoeding en de opvang van de kinderen. Ouders kiezen vaak bewust voor deze school vanwege zijn informele sfeer en natuurlijk ook vanwege de opvangmogelijkheden. De ouders kunnen hun kinderen via de school inschrijven voor de buitenschoolse opvang.

Buurt

De school staat in een wijk die dertig jaar oud is met een bevolking met verschillende sociaaleconomische achtergronden. Er wonen veel gezinnen van diverse etnische achtergronden, waarvan één of beide ouders werken.

Omvang

De school omvat een basisschool en een buitenschoolse opvang. De basisschool telt ongeveer 180 leerlingen. De school heeft in totaal negen groepen, waarvan drie kleutergroepen (groep 1 en 2). De kinderen komen uit de buurt, maar ook uit andere wijken, dit vanwege de combinatie met buitenschoolse opvang. Een derde van de schoolkinderen (60) bezoekt de BSO. De meeste kinderen komen één, twee of drie dagdelen, er zijn 10 kinderen die vier of vijf dagen komen. Er zijn twee groepen: 4 - 8 jaar en 8 - 12 jaar, ieder in een aparte ruimte.

Kantoortijden

De school is elke dag open van 7.15 uur tot 18.15 uur. De lestijden zijn van 8.30 uur - 11.30 uur (bovenbouw tot 12.00 uur) en van 13.00 uur - 15.00 uur. Op de woensdagen zijn de lestijden voor de groepen 5 t/m 8 van 8.30 uur tot 12.15 uur. Voor de groepen 1 t/m 4 van 8.30 uur tot 11.45 uur. Tussen de middag kunnen de kinderen in hun klas en buiten overblijven. Bij slecht weer worden er in verschillende ruimtes binnenactiviteiten aangeboden. Voor en na de lestijden verzorgt 't Bijtje de opvang en op één à twee middagen per week is er na de les ook nog een naschoolse activiteit. Deze naschoolse activiteit mag ook worden bezocht door kinderen die geen gebruikmaken van de BSO.

Buitenschoolse opvang

BSO 't Bijtje heeft twee eigen ruimtes in een vleugel van het schoolgebouw. Zij maken ook regelmatig gebruik van het handvaardigheidlokaal en de gangen. 't Bijtje zorgt elke dag voor opvang voordat de lessen beginnen en 's middags nadat de lessen zijn afgelopen (behalve op de woensdagochtenden, omdat er momenteel te weinig belangstelling is). De leidsters halen de kinderen om 15.00 uur uit de klassen op. In de schoolvakanties is er gedurende de hele dag opvang (behalve in de kerstvakantie en de laatste drie weken van de zomervakantie). De BSO is alleen toegankelijk voor kinderen van de school. De ouders betalen de volledige kostprijs en krijgen een tegemoetkoming van hun werkgever(s) en de overheid (naar rato van inkomen) via de belastingdienst. In uitzonderingsgevallen worden op tijdelijke basis ook niet-ingeschreven kinderen van de school opgevangen, bijvoorbeeld bij een crisissituatie van het gezin. Deze ouders krijgen een rekening op basis van de uurprijs. De schooldirecteur beslist hierover.

Overblijven

Tussen de middag is er mogelijkheid tot overblijven en op woensdag kunnen kinderen op BSO 't Bijtje eten. Het overblijven wordt door de school georganiseerd, hoewel een enkele groepsleidster daarin ook taken kan hebben. Ouders geven hun kind aan het begin van het schooljaar op. Maar iedere dag wordt geïnventariseerd hoeveel kinderen er daadwerkelijk overblijven en de betaling geïnd (1,50). Dit is meestal meer dan de helft van het totale aantal leerlingen. De leerkrachten eten met hun kinderen in het klaslokaal. Het streven is om het aantal kinderen tot 10 per klaslokaal te beperken. Elke leerkracht wordt ondersteund door een hulpouder. Na een half uur gaat de leerkracht de klas uit om zelf te pauzeren. De hulpouder blijft dan met de kinderen en begeleidt het (buiten)spelen. De taak van de hulpouder is begeleider en toezichthouder. De hulpouders ontvangen een vrijwilligersvergoeding. Ditzelfde bedrag geldt voor de leidsters van de BSO als zij meehelpen met het overblijven.

Naschoolse cursussen

Eerste uitgangspunt bij de naschoolse cursussen is dat het programma in tijd direct moet aansluiten op de schooldag. Zij lopen altijd vanaf 15.15 -16.15 uur en van tevoren kunnen de kinderen wat drinken. Het drinken met iets lekkers en gezonds wordt verzorgd door leerlingen van groep 8. Tweede uitgangspunt is dat de cursus de ontwikkeling van kinderen moet stimuleren. Er zijn twee naschoolse cursussen per week, waaraan 15 kinderen per cursus meedoen. Deze cursussen worden door vakdocenten, vrijwilligers of pedagogische medewerkers gegeven. Kinderen van de buitenschoolse opvang kunnen zich opgeven voor de cursussen maar het is niet verplicht. De cursussen duren vijf tot acht weken en zijn meestal bestemd voor een brede leeftijdsgroep, liefst voor kinderen uit alle groepen. Gemiddeld doet een derde van het totale aantal kinderen van de school mee aan een cursus.

Partners

De kern van de kantoortijdschool wordt gevormd door de basisschool en de in pandige buitenschoolse opvang. Partners van buiten zijn de Academie voor Psychotherapie te Amsterdam, het nabijgelegen buurtcentrum “het Kattegat” en verpleeghuis Bornholm. De school neemt het aanbod van de partners op in haar jaarlijkse activiteitenkalender.

Voor het verlenen van hulp aan kinderen met specifieke problemen kan de school gebruik maken van vier kindertherapeuten van bovengenoemde Academie voor Psychotherapie. Afgestudeerde therapeuten en stagiaires verzorgen speeluurtjes (onder schooltijd en ook na schooltijd) met leerlingen die na overleg met de leerkrachten, interne begeleiders en ouders worden aangemeld. De begeleiding wordt integratieve kindertherapie genoemd, dat wil zeggen dat de aanpak is gebaseerd op een mix van de verschillende therapiestromingen.

Voor het aanbod van de naschoolse activiteiten wordt een beroep gedaan op een medewerker van het centrale kantoor waar het schoolbestuur zetelt (het bestuurskantoor), het eigen netwerk van de school en buurtcentrum het Kattegat.

Voor de uitvoering van musicals en andere speciale uitvoeringen kan de school terecht in verpleeghuis Bornholm. De organisatie en uitvoering gebeuren door het bestuurskantoor en de school.

3. ORGANISATIE

Bikube is een openbare basisschool in Hoofddorp (gemeente Haarlemmermeer in Noord-Holland) en onderdeel van het SOPOH (Stichting Openbaar Primair Onderwijs Haarlemmermeer). De SOPOH bestaat uit 23 openbare basisscholen en heeft een centraal kantoor. Van de 23 aangesloten basisscholen hebben alleen Bikube en basisschool het Palet in het naburige Nieuw Vennep “eigen” buitenschoolse opvang. Kinderen van de andere scholen gaan naar de buitenschoolse opvang van de kinderopvangorganisatie in hun wijk.

‘t Bijtje verzorgt de buitenschoolse opvang (voor- en naschoolse opvang) in basisschool Bikube. In basisschool Het Palet wordt de naschoolse opvang verzorgd door NSO Het Palet. Voor de opvang voor schooltijd is de hulp van het naburige kinderdagverblijf Queeny ingeroepen. Beide BSO’s zijn geregistreerd als kinderopvang bij de gemeente en lid van de landelijke ondernemersvereniging in de kinderopvang (MO-groep).

Samen met het Palet heeft Bikube de Stichting Openbare Kantoortijdschool (SOKS) opgericht. In deze stichting is de buitenschoolse opvang van de beide basisscholen ondergebracht. Het overblijven valt niet onder deze stichting.

Een aparte Stichting voor de buitenschoolse opvang is nodig om financieringsstromen gescheiden te houden. Alle kosten en betalingen voor de buitenschoolse opvang lopen via de SOKS. Het personeel voor de buitenschoolse opvang is in dienst van deze stichting en wordt betaald via de CAO Kinderopvang. Personeelsleden met een combinatiefunctie, die zowel in de school als in de buitenschoolse opvang werkzaam zijn - zoals de leidster die tevens invalt als leerkracht - staan geboekt als werknemers van beide stichtingen en hun salaris wordt naar rato uit verschillende CAO’s betaald. De schooldirecteuren hebben alleen een benoeming bij de SOPOH. De SOKS betaalt een vergoeding voor hun werk voor de BSO, in de vorm van een jaarlijks bedrag waarmee een kleine toelage bij het salaris van de directeur wordt betaald en extra dagen voor de administratieve medewerkers van de school.

De SOKS is gehuisvest in het centrale kantoor van de SOPOH. Werknemers van de SOPOH verlenen ondersteunende diensten voor de SOKS. Deze werkzaamheden zijn begroot op 63.000 euro per jaar en worden in een jaarlijks dienstverleningscontract vastgelegd. Er werken in totaal zeven ondersteunende medewerkers aan de planning, administratie, facturering, personeelszaken, huisvestingszaken en facilitaire diensten van de buitenschoolse opvang, aangestuurd door een coördinator. Deze coördinator moet zich weer verantwoorden tegenover de schooldirecteuren. De schooldirecteur is tevens directeur van de buitenschoolse opvang in haar school en dus verantwoordelijk voor inhoudelijk beleid en financiën van de buitenschoolse opvang in haar school. De algemene directeur (bovenschools) is uiteindelijk de eindverantwoordelijke voor basisscholen en de bijbehorende BSO.

De schooldirecteur is tevens directeur van de buitenschoolse opvang. De ondersteunende taken worden zowel voor de school als voor de buitenschoolse opvang uitgevoerd. Er is één administratrice voor beiden. Zij notuleert teamvergaderingen van de school en van de buitenschoolse opvang en voert voor beiden administratieve taken uit.

De ouders van de school zijn vertegenwoordigd in een activiteitencommissie. Deze activiteitencommissie heeft een voorzitter, een secretaris en een penningmeester. De ouders van de beide BSO's zijn vertegenwoordigd in een cliëntenraad. En er is nog een medezeggenschapsraad voor alle scholen gezamenlijk. Er zijn ouders die zowel in de medezeggenschapsraad zitten als in de cliëntenraad.

Personeel

Er zijn 12 leerkrachten, 1 directeur, 2 vakleerkrachten (gymnastiek en muziek) in dienst. Een aantal vakleerkrachten is op projectbasis in dienst van de school (drama en handvaardigheid/tekenen). Er is een conciërge die tevens taken heeft voor cursussen handvaardigheid, techniek en motorische remedial teaching. In verschillende groepen lopen ROC-, NOVA - en PABOstudenten stage als onderwijsassistent/aankomend leerkracht. Er zijn twee interne begeleiders en een administratieve kracht. De school kan tevens gebruik maken van vier kindertherapeuten van de Academie voor Psychotherapie.

Voor de buitenschoolse opvang zijn er zeven leidsters en een groepshulp in dienst. Voor ondersteunende diensten kan een beroep worden gedaan op medewerkers van het bestuurskantoor (SOPOH/ SOKS).

De schooldirecteur is zowel directeur van de basisschool Bikube als van BSO 't Bijtje.

Financiën

De kantoortijdschool maakt naast haar gewone onderwijsbudget gebruik van de volgende financieringsstromen:

Buitenschoolse opvang: de opvang bedruipt zichzelf. De kostprijs wordt betaald door de ouders die er gebruik van maken. Zij kunnen van de belastingdienst of de gemeente geld terugvragen. De belastingdienst geeft werkende ouders een toeslag naar rato van hun inkomen. En de gemeente bekostigt (een deel van) de kostprijs voor niet werkende ouders, bijvoorbeeld ouders in een re-integratietraject naar werk of ouders die op sociaal-medische indicatie opvang nodig hebben.

Verlengde schooldagactiviteiten: subsidie van de gemeente. Het valt echter niet mee om subsidies voor de komende jaren te ontvangen van de gemeente.

Zorgbreedte: Via "Weer samen naar school / WSNS".

4. VISIE

De visie van de kantoortijdenschool is te vinden in de schoolgids van Bikube en het pedagogische beleidsplan van de BSO. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe schoolgids en aan het vernieuwen van de website van de school en de buitenschoolse opvang. Overigens is in die geschriften lang niet alles te vinden van de uitgangspunten die het handelen van de medewerkers sturen. Veel elementen van de visie zit in de hoofden en harten van de medewerkers, zonder dat ze zijn vastgelegd. Hieronder staan de belangrijkste uitgangspunten.

Schooldag één geheel

De directeur van de school vindt dat de schooldag van een kind een eenheid moet zijn en niet moet worden opgeknipt in onsamenhangende brokjes met ieder een eigen programmering en pedagogische visie. Leren, vaardigheden oefenen, sociale omgang met elkaar, samen eten en spelen, ontspanning, rust en naschoolse activiteiten moeten elkaar gedurende de schooldag afwisselen en tussen al die elementen moet een samenhang bestaan. Het zijn onderdelen van de leef-leergemeenschap die de school voor kinderen zou moeten zijn. Juist opname van al deze onderdelen in de school maakt dat het voor elk kind een feest is om op school te zitten. Het woord 'kinderacademie' is in dit verband bij de schooldirecteur opgekomen als aanduiding voor wat zij nastreeft.

Je creëert zo'n kinderacademie door:

- een stevige samenwerking tussen twee of drie voorzieningen;
- door personeel in verschillende onderdelen in te zetten;
- door een eenduidige aansturing;
- door het streven naar één team;
- door gezamenlijke, voor iedereen te gebruiken ruimtes;
- door één pedagogisch klimaat gedurende de schooldag.

En het lijkt erop dat de leerkrachten, het ondersteunende personeel, de BSO-leidsters, de stagiaires en de vrijwilligers deze visie ondersteunen. Iedereen werkt er in ieder geval met veel inzet aan mee.

BSO opgenomen in school

Er zijn volgens alle betrokkenen alleen maar voordelen merkbaar van BSO als integraal onderdeel van de school.

Ten eerste kent iedereen elkaar. De leidsters kennen alle leerkrachten, kinderen, en ouders van de school. De communicatie tussen alle partijen is daardoor veel gemakkelijker. Uitwisseling over de kinderen is een natuurlijk gebeuren. Leidsters kunnen ook meepraten met de kinderen over alles wat er in school gebeurt. Ditzelfde geldt voor de leerkrachten: in de klas zijn de belevenissen op de BSO een vanzelfsprekend onderwerp en niet iets wat ver van hun bed ligt.

Ten tweede wordt BSO veel toegankelijker voor de ouders. Ouders zien wat er gebeurt, leerkrachten zijn welkom in de groepsruimtes van de BSO. Dit maakt de drempel om ervan gebruik te maken voor ouders en kinderen veel lager. Volgens de directeuren nemen ouders gemakkelijker hun werk weer op als ze zien hoe de BSO in feite functioneert.

Ten derde is het voor de kinderen prettig om de BSO in hun school te hebben. Ze huppelen naar binnen en hoeven nauwelijks te wennen. Ouders kunnen ook gemakkelijk met elkaar afspreken om hun kinderen samen naar de BSO te laten gaan, zodat ze er altijd een vriendje hebben.

BSO in de school maakt door zijn nadruk op huiselijkheid de school als geheel een gezelliger oord om in te verblijven.

Ten vierde heeft de groepsleiding BSO een groter team en meer verschillende collega's om zich heen dan in de situatie van een aparte BSO. Ook dat aspect bevalt de leidsters goed. De groepsleiding van de BSO ervaart als bijkomend voordeel nog dat de status van hun beroep voor ouders veel duidelijker is. In een aparte BSO worden zij vaker als "oppas" ervaren, hier zijn ze een onderdeel van de school.

Als nadelen van BSO in de school worden in het algemeen vaak genoemd:

- kinderen kunnen nooit ontsnappen aan de schoolsfeer;
- kinderen die zich op school eenzaam voelen of geplaagd worden, kunnen daar ook 's middags niet aan ontsnappen;
- kinderen komen zo nooit buiten de school en leren hun wijk niet kennen;

BSO-leidsters zitten vast aan het pedagogische beleid van de school. Er is geen ruimte voor eigen BSO-beleid.

Desgevraagd herkennen de leidsters van de BSO deze bezwaren niet. Zij brengen er tegen in dat zij in de BSO zorgdragen voor een eigen sfeer met een nadruk op vrij spelen, waardoor kinderen het niet als een verlenging van schoolse tijd ervaren.

Mochten er problemen zijn in de sociale omgang tussen kinderen dan grijpen leidsters in – eventueel samen met de leerkrachten. Pesten kan juist beter opgelost worden in de situatie zelf en in de samenwerking tussen leidster en leerkrachten. De BSO-tijd is de aangewezen tijd om relaties tussen kinderen te verbeteren. En omdat verreweg de meeste kinderen parttime op de BSO (3 dagen) komen, blijft er voor kinderen genoeg tijd over voor spelen in de eigen woonbuurt of erop uittrekken in de wijk. Kinderen raken dus niet vervreemd van de buurt buiten de school. Wel erkennen de leidsters dat de BSO meer tijd zou kunnen besteden aan uitstapjes in de buurt, bijvoorbeeld naar de speeltuin, sportveld of bibliotheek, zodat kinderen hun eigen wijk goed leren kennen. Momenteel gaan zij met de oudste kinderen naar de bibliotheek op de fiets of naar het winkelcentrum.

En wat het pedagogische beleid betreft: leidsters ervaren het eerder als een steun in de rug dat zij het pedagogische beleid en de gedragsregels samen met de school kunnen opstellen. Nu is Bikube natuurlijk niet zo'n strenge school en haar visie sluit goed aan bij wat algemeen gebruikelijk is in de BSO. Daardoor gaat de samenwerking in pedagogisch opzicht waarschijnlijk ook gemakkelijk.

Gezamenlijkheid uitstralen in het pedagogische klimaat

School en buitenschoolse opvang streven bewust naar een op elkaar aansluitend pedagogisch klimaat. Zij willen gezamenlijkheid uitstralen naar kinderen en ouders en ook naar elkaar.

Er wordt gewerkt aan één pedagogisch beleidsplan. Hierin staat het bieden van emotionele veiligheid aan alle kinderen bovenaan. Het tweede belangrijke uitgangspunt is dat de school een leefgemeenschap wil vormen waarin kinderen, ouders en medewerkers elkaar goed kennen. Het pedagogische beleid biedt een handvat voor onderstaande pedagogische afspraken.

1. Veiligheid als basis

Volgens Bikube en t Bijtje zijn 'zelfvertrouwen' en 'zich veilig voelen in de groep' belangrijke voorwaarden om te kunnen leren, talenten te ontwikkelen en zich te ontspannen. Bikube en t Bijtje willen in elke groep een goede sfeer creëren met de nadruk op samen doen, zodat ieder kind het gevoel heeft dat hij erbij hoort. Ook worden samen met de kinderen gedragsregels opgesteld.

2. Veilige overgangen

Onderbouw kinderen worden altijd uit de klas gehaald door een leidster. Dan vindt er ook even uitwisseling plaats over de kinderen. De kinderen van groep 5 t/m 8 lopen na afloop van de school zelf naar 't Bijtje toe.

3. Eén team

Vanwege hun pedagogische visie hecht Bikube/ 't Bijtje sterk aan één team. Alle volwassenen in de school moeten voor alle kinderen vertrouwd zijn. Een ruime personeelskamer voor iedereen onderstreept dit punt. Bijna alle pedagogische medewerkers van de buitenschoolse opvang hebben ook een andere functie in de school: als klassenassistent, overblijfcoördinator of voorzitter van de activiteitencommissie.

Er zijn gezamenlijke studiedagen over sociaal-emotionele aspecten. Zo heeft het hele team onlangs de "Kanjertraining" gevolgd. De hoofdleidster van de BSO is bij teambijeenkomsten van leerkrachten aanwezig en de directeur en is regelmatig aanwezig bij de leidstervergaderingen.

4. Bejegening en regels

De bejegening van de kinderen wordt regelmatig met elkaar besproken in het team of als men elkaar tegenkomt in het gebouw. Het gaat bijvoorbeeld over luisteren naar kinderen, wat wel en niet mag binnen het schoolgebouw. Een belangrijke pedagogische regel is bijvoorbeeld: "afmaken waar je mee bezig bent". Alle medewerkers stimuleren de kinderen om begonnen taken ook af te maken. Voorbeelden van andere gemeenschappelijk aangehouden schoolregels: "een hand geven als je binnenkomt", "samen opruimen". Om het gezamenlijk opruimen te structureren zingen leerkrachten en pedagogische medewerkers hetzelfde opruimliedje.

5. Gemeenschappelijke feesten

't Bijtje ziet af van eigen feesten na schooltijd – Sinterklaas, Suikerfeest - omdat die onder schooltijd al gevierd worden. De pedagogische medewerkers doen op die momenten mee in de school. Dit geeft meer eenheid en rust, en het scheelt ook in het werk als je niet ieder je eigen feesten hoeft te organiseren.

6. Samenhang in het aanbod

Om de inhoudelijke samenhang te bevorderen heeft de school gekozen voor een verbindend thema: het circus. Er is een circuswerkgroep, die in de school circushoeken heeft ingericht. Hierin kunnen de kinderen tijdens of na schooltijd creatief bezig zijn: schminken, verschillende rollen uitvoeren, ramen schilderen, posters maken, puzzels maken. In de klas worden de taal en rekenlessen soms ook aan het thema gekoppeld (meten, aankondigingen schrijven, het circus presenteren). De werkgroep vergadert iedere twee maanden en het thema levert steeds weer nieuwe ideeën op, die zowel voor in de klas als voor in de vrijetijdssituatie geschikt zijn. Het thema wordt overigens meer in de klassen uit gevoerd dan in de buitenschoolse opvang. Anders zouden sommige kinderen op achterstand raken, want niet alle schoolkinderen zitten ook op de buitenschoolse opvang. Bovendien moet er ook ruimte zijn voor andere dingen in de vrije tijd. Het circus werkt goed als gesprekstema in de buitenschoolse opvang. De pedagogische medewerkers hebben het er regelmatig over met de kinderen en kijken in de hoeken naar de werkstukken.

Eén pedagogisch-didactisch beleid met verschillende accenten

Zowel de basisschool als de BSO wil een bijdrage leveren aan de sociaal-emotionele, verstandelijke, creatieve, culturele en motorische ontwikkeling van de kinderen. De school richt zich vooral op de bevordering van de cognitieve ontwikkeling van kinderen, maar heeft ook veel aandacht voor creatieve, sportieve en sociale ontwikkeling. Een bijdrage aan de brede ontwikkeling van kinderen is ook het doel van de naschoolse cursussen. De BSO richt zich in eerste instantie op het bieden van ontspanning en speelgelegenheid, met veel aandacht voor de sociale contacten.

Werken aan ontwikkeling

In de schoolgids van Bikube staat als subtitel: “Meer dan goed onderwijs alleen!”. De onderwijskundige doelen van Bikube zijn identiek aan wat is omschreven in de Wet Primair Onderwijs /WPO, artikel 8: een ononderbroken ontwikkelingsproces realiseren, gericht op verwerving van kennis en vaardigheden op het terrein van de verstandelijke, emotionele, creatieve, sociale, culturele en lichamelijke ontwikkeling. Klassikaal werken wordt bewust afgewisseld met individueel werken en werken in kleine groepen. Hoe ouder de kinderen, hoe meer er ook klassikaal gewerkt wordt. De school geeft adaptief onderwijs en hierbij is het goed mogelijk veel klassikale momenten in te bouwen.

Het onderwijs in de kleutergroepen volgt de methode Piramide met veel tutor-begeleiding. Dit vindt plaats in activiteitenhoeken, waarbij de kleuters zelf mogen kiezen wat ze gaan doen. Ze worden gestimuleerd om met verschillende materialen te werken. Er is ook gelegenheid voor geleid spel en vrij spel (buiten). De activiteiten worden soms ingekaderd in een thema.

Vanaf groep 3 wordt er meer klassikaal gewerkt. Maar de kinderen zijn toch vooral in groepjes bezig met taken op het gebied van taal, rekenen en wereldoriëntatie. De kinderen hebben een weektaak en mogen zelf bepalen in welke volgorde ze daaraan werken.

In de bovenbouw wordt er deels klassikaal en deels zelfstandig gewerkt aan de taken. Vanaf groep 6 krijgen kinderen ook wat huiswerk mee.

De buitenschoolse opvang sluit in haar pedagogisch beleid aan bij de Wet Kinderopvang. In het beleidsplan van 't Bijtje staat dat zij een bijdrage wil leveren aan de ontwikkeling van persoonlijke en sociale competenties van de kinderen. Ontwikkeling in de naschoolse tijd vindt vooral plaats door spelen. Men wil dit bereiken door een goed ingerichte ruimte met voldoende en gevarieerd spelmateriaal, die gelegenheid geeft tot geconcentreerd en ongestoord spelen en uitlokt tot communicatie en samenspelen in kleine groepjes. De leidsters geven alle ruimte aan eigen initiatieven en ideeën van kinderen voor (gezamenlijke) activiteiten. De ruimtes zijn in verschillende activiteitenhoeken ingedeeld: een verkleedhoek, een huishoek met keukentje en poppen, een tekentafel, enzovoort. Er zijn ook af en toe activiteiten voor de hele groep, zoals uitstapjes, themadagen en het vieren van verjaardagen. Speciale aandacht heeft 't Bijtje voor de ontwikkeling van de zelfstandigheid, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid nemen.

Ontspanning en educatie afgewisseld

Het is vrij logisch dat het accent van de ochtend- en middaglessen ligt op educatieve onderdelen, waarbij de korte pauzes en de tussen-de-middag pauze op rust en ontspanning gericht zijn. Het middagprogramma van de buitenschoolse opvang is volledig gericht op ontspanning en recreatie. De kinderen worden om 15 uur uit de klas opgehaald door de leidsters. De kinderen drinken eerst limonade en kiezen dan waar en met wie ze willen spelen. Zij vertellen dit aan de leidster. De kinderen in de BSO mogen altijd buitenspelen of ze verdelen zich over de verschillende activiteitenhoeken. De leidsters houden in de gaten of iedereen prettig bezig is, leggen uit hoe een spelletje gespeeld moet worden en spelen af en toe een tijdje mee met één van de groepjes. Om 17.00 uur is er meestal tijd voor kringspelletjes in de eigen groep. Sommige kinderen doen vanuit de BSO mee aan de cursussen. Zij schrijven zich daarvoor in, net zoals de andere kinderen van de school. Maar er zijn lang niet elke dag cursussen. In feite vormt het deelnemen aan een naschoolse cursus voor elk BSO-kind maar een klein onderdeel van de totale BSO-tijd. De naschoolse cursussen op de school hebben een educatief tintje. Er worden onderwerpen aangeboden als koken, toneelspel, EHBO, muziek, sport en spel en knutselactiviteiten.

Zorgbeleid

Er is extra steun aan kinderen met een problematische ontwikkeling. Zowel de school als de BSO volgen alle individuele kinderen in hun ontwikkeling en hun welbevinden en praten daarover met de ouders.

In BSO 't Bijtje zijn vier protocollen opgesteld waarin staat welke procedure de pedagogisch medewerkers moeten volgen bij signalering van problemen. De betreffende protocollen gaan over kindermishandeling, echtscheiding, probleemgedrag en kwetsbare kinderen.

Voor kinderen met problemen in hun ontwikkeling, kunnen de leerkracht of/en de pedagogisch medewerker overleggen met de interne begeleider. Interne begeleiders (IB's) zijn leerkrachten die speciale cursussen hebben gevolgd om dit werk te doen. Zij zijn gedeeltelijk vrijgesteld van lestaken in de groepen. De individueel begeleider (IB-er) heeft een taak voor de zorgkinderen gedurende de hele dag. De taak van de interne begeleider is het uitzoeken wat er aan de hand is (met het kind en met de ouders) en het ondersteunen van de leerkracht en/of de pedagogisch medewerker. De IB-er gebruikt ook de observatiegegevens van de buitenschoolse opvang, bijvoorbeeld de scores van "Welbevinden". Bij stagnerende of moeilijke ontwikkeling wordt een speciaal programma opgezet dat door de eigen leerkracht van het kind in de groep kan worden uitgevoerd. Een kind dat individuele begeleiding nodig heeft, krijgt op school hulp van één van de kinderpsychotherapeuten of van de remedial teacher. Ook ouders kunnen op school individuele begeleiding krijgen bij de opvoeding van hun kind.

"Er is bijvoorbeeld een autistische jongen op onze school. Alle betrokken medewerkers weten dat ze de activiteiten goed moeten structureren voor hem: van tevoren aankondigen, zeggen wat hij moet doen, zeggen wat je zelf gaat doen. De IB-er let erop dat nieuwe pedagogisch medewerkers of leerkrachten dit beleid ook te horen krijgen"

Bij het instellen van één zorgbeleid lopen school en BSO tegen grenzen op. Het rugzakbeleid is alleen op het onderwijs gericht, dus geen extra handen in de buitenschoolse opvang. De buitenschoolse opvang is voor sommige problemen niet toegerust. Juist voor kinderen die snel overprikkeld raken, kan het teveel worden om na 15.00 uur weer in een groep te verkeren. Daarover gaat de schooldirecteur of de IB-er dan in gesprek met de ouders. Het komt een enkele keer voor dat een kind te veel persoonlijke begeleiding nodig heeft om op 't Bijtje te kunnen functioneren. De groepsleiding kan het dan niet meer aan. Het betreffende kind kan dan nog wel op de school blijven met coaching van de interne begeleider of individuele hulp van de kinderpsychotherapeut.

5. ANALYSE

Wat loopt er goed, en zijn er nog knelpunten? Hoe komt de aaneengesloten schooldag nu tot stand?

De kenmerkende punten in de werkwijze van deze kantoortijdschool zijn:

- overeenstemmende visie op kinderen;
- inhoudelijke samenwerking en samenhang;
- twee organisaties, één aansturing;
- twee teams, weinig formeel overleg, toch een eenheid;
- eigen taken en taakcombinaties voor de medewerkers;
- eigen en gedeelde ruimtes.

Hieronder gaan we nader in op deze punten.

Overeenstemmende visie op kinderen

Binnen de kantoortijdschool bestaat overeenstemming bestaat over:

- veiligheid als basis voor leren en ontwikkelen;
- belang van een afwisselende en ononderbroken schooldag voor kinderen;
- school als leefgemeenschap voor kinderen ouders en medewerkers;
- uitstraling van een informele en gezellige sfeer, waar veel mogelijk is;

belang van goede onderlinge communicatie tussen de medewerkers en voor elkaar inspringen.

Deze visie wordt sterk uitgedragen en voorgeleefd door de directeur en breed onderschreven door de medewerkers. De visie komt tot uiting in het pedagogische beleid van de school en de BSO. De inzet van de school om kinderen met problemen binnenboord te houden en extra steun te geven, wordt gedeeld met de BSO. Er is een gezamenlijke inzet als het gaat om de zorg voor probleemleerlingen. Hierbij kunnen BSO en school elkaar aanvullen. Juist de andere invalshoek van de BSO (sociale contacten, vrij spelen, ontspanning en opvoeding in de vrijetijdssituatie) kan een belangrijke bijdrage leveren aan nieuwe gezichtspunten op problemen van kinderen.

Samenhang school, opvang en buitenschoolse activiteiten

School, overblijffaciliteit en buitenschoolse opvang vormen de kern van deze kantoortijdschool. Samen zorgen zij voor een schooldag tussen 7.15 en 18.30 uur met lessen, opvang en activiteiten.

Overblijven

Het overblijven is op een duidelijke manier georganiseerd. Leerlingen eten in de klas onder begeleiding van de leerkrachten. De leerkrachten van de onderbouw eten van 11.30 uur tot 12.00 uur met de kinderen en hebben dan een uur pauze. De leerkrachten van de midden- en bovenbouw eten samen met de kinderen tot 12.10 uur en hebben vervolgens 50 minuten pauze. Het gezamenlijk lunchen heeft een pedagogisch-sociaal aspect. Hulpouders nemen de taken van de leerkracht over na het eten, zodat de leerkrachten aan hun pauze kunnen toekomen. De administratieve medewerker doet

de dagelijkse voorbereiding van het overblijven: inventarisatie van aantallen kinderen en boodschappen.

Het roept wel de vraag op of de buitenschoolse opvang een grotere rol zou kunnen gaan spelen in de organisatie en de uitvoering. Dat zou echter een uitbreiding van het urencontract van de leidsters betekenen en dus verhoging van de kostprijs. Iedereen (ook de MR van de school) is buitengewoon tevreden over de gang van zaken tijdens het overblijven. Daarom lijkt het niet nodig om deze ingreep te doen.

Buitenschoolse opvang

De inhoudelijke samenwerking en samenhang tussen school en BSO wordt positief beoordeeld door alle betrokkenen. Het verschil in regelgeving en CAO's die de samenwerking tussen BSO en school kan de samenwerking bemoeilijken. Zaken die vanuit het perspectief van de school wellicht gemakkelijk te regelen zijn, zoals een extra kind opnemen in de groep, of extra ruimte in gebruik nemen, geven daardoor toch hoofdbreken. De landelijk vastgelegde kwaliteitsregels (Wet Kinderopvang) voor de BSO worden gecontroleerd door de regionale GGD (inspectie kinderopvang). Deze regels gaan onder andere over het maximale aantal kinderen per leidster, de maximale grootte van de groep en het minimum aantal vierkante meters speelruimte per kind. Er zijn ook andere wetten, waarop de GGD controleert: zo moet de BSO een aparte ingang hebben volgens het bouwbesluit, zijn de veiligheid- en hygiënevoorschriften voor kapstokhaakjes en vluchtwegen strenger en is ook de Arbo-wetgeving strenger in het geval van BSO. Het feit dat je in één gebouw met verschillende normen moet werken, jaagt deze kantoortijdschool op hogere kosten dan nodig is in de ogen van de directeur. Het gaat immers om dezelfde kinderen en de omstandigheden onder leestijd en in de buitenschoolse tijd verschillen niet zodanig dat de verschillende voorschriften daaruit te begrijpen zijn. De inspectiewijze leidt tevens tot een enorme hoop papierwerk voor de ondersteunende dienst van de BSO en dus daardoor ook weer hogere uitgaven.

De verschillende CAO's en financieringswijze leiden in de praktijk niet tot problemen vanwege de keuze van de school om alle activiteiten voor buitenschoolse opvang in een aparte stichting onder te brengen.

Naschoolse cursussen

De meeste cursussen worden door de kantoortijdschool zelf of vanuit het bestuurskantoor georganiseerd, met behulp van vakleerkrachten en vrijwilligers die verbonden zijn aan de school. Leidsters van de BSO voeren geen naschoolse cursussen uit. De cursussen van de vakleerkrachten en door de vrijwilligers van de school, lopen altijd storm. De school neemt aan het begin van elk schooljaar ook het aanbod van het buurthuis (naast de school gelegen) op in haar activiteitenaanbod. Men weet niet precies hoeveel gebruik hiervan wordt gemaakt. Er zijn ook speciale vakantieactiviteiten. Gedurende de kerstvakantie organiseren enkele ouders uit de vier scholen uit de wijk allerlei activiteiten voor de kinderen.

Twee organisaties, één aansturing

Er zijn twee organisaties betrokken bij de schooldag – naast enkele partners van buiten, die overigens een veel minder prominente rol spelen. De tweede organisatie is speciaal voor de BSO in het leven geroepen en vooral een technische constructie vanwege de verschillende financiering en Cao's van school en BSO. Inhoudelijk gesproken is er sprake van één organisatie, namelijk de kantoortijdschool. De schooldirecteur doet de inhoudelijke aansturing van en is eindverantwoordelijk voor zowel de basisschool (inclusief overblijven en naschoolse cursussen) als de buitenschoolse opvang. Ook dit draagt sterk bij tot het gevoel dat het hier om één organisatie voor alle medewerkers gaat. Om de schooldirecteur niet onevenredig te belasten en ook omdat de BSO specifieke regels en "eigenaardigheden" kent, zijn er aantal managementtaken voor de BSO gedelegeerd aan een coördinator, die ook de BSO van de andere kantoortijdschool onder haar hoede heeft. Dit vergt wel weer goede afstemming tussen coördinator en schooldirecteur, vooral op het pedagogische terrein. Want anders zouden de leidsters van de BSO twee bazen hebben.

Twee teams, weinig formeel overleg, toch een eenheid

Ondanks de eenduidige aansturing is er geen structureel gezamenlijk overleg over het wel en wee van de kantoortijdschool. Dat is mede doordat het moeilijk is een gezamenlijke vergadertijd te vinden. Als het leerkrachtenteam vergadert, zijn de leidsters aan het werk. Daarom worden er volgend schooljaar een aantal gezamenlijke avondvergaderingen gepland.

De leerkrachten hebben nu eens in de twee weken een eigen teamoverleg. Indien zinvol is een leidster van de BSO hierbij aanwezig. De BSO-leidsters overleggen iedere dag om 14.30 uur om de middag met de kinderen voor te bereiden. Verder is er elke maand een leidsteroverleg in aanwezigheid van de schooldirecteur en/of de coördinator BSO. De administratrice van de school is tevens de notulist bij de leidstervergaderingen. Zij is een trait d'union tussen school en BSO. De interne begeleider zorgt dat informatie over zorgleerlingen overgedragen wordt aan de hoofdleidster.

De studiedagen ten behoeve van deskundigheidsbevordering of het bepalen van het pedagogische beleid zijn soms gezamenlijk en soms afzonderlijk. Basisschool en BSO werken ieder in hun eigen overlegvormen aan de werkvoorbereiding, de organisatie, het pedagogische beleid(splan)/ de schoolgids en de aanpak van problemen bij kinderen. Op informele of ad-hoc basis is er wel overleg, en ook de schooldirecteur vormt een verbindende schakel. Wellicht zou meer gezamenlijk overleg tot nog meer afstemming, samenwerking en efficiency leiden en een hechter team opleveren. Ook gezamenlijke deskundigheidsbevordering zou goed mogelijk zijn. Onderwerpen als kinder-EHBO, activiteitenprogramma opzetten, communicatie met ouders en onderlinge samenwerking zijn voor het hele team interessant. Dit is een proces, dat reeds in gang is gezet, maar niet overhaast en opgelegd kan worden. Niet alleen de schooldirecteur, maar ook leerkrachten en leidsters moeten hiervoor zelf kiezen. En de school moet anderzijds ook waken voor overbelasting en inefficiënte overleggen. Niet elk onderwerp is voor iedereen interessant.

Etentjes en verschillende vieringen gebeuren overigens al jaren samen. Verjaardagen van leerkrachten en leidsters staan op één kalender. Ook dit bevordert een hecht team in de kantoortijdschool.

Gebruik maken van één thema (circus) is ook een verbinding die een team meer tot eenheid maakt. Ze werken aan dezelfde opdracht vanuit hun eigen invalshoek.

Eigen taken en taakcombinaties voor de medewerkers

Elke medewerker heeft een eigen functie. Leerkrachten geven de lessen en leidsters verzorgen de opvang voor en na schooltijd. De interne begeleiders coachen de leerkrachten of geven remedial teaching aan individuele leerlingen. De administratieve medewerkster van de school heeft een brede taak: ze zorgt voor de administratie van de leerlingen, de inschrijvingen voor de naschoolse cursussen, de inschrijving en administratie van het overblijven, en het notuleren bij de leidstervergaderingen. Zij stelt de activiteitenkalender samen in overleg met een medewerkster van het bestuurskantoor. De school maakt dankbaar gebruik van de vrijwillige inzet van enkele oud-leerkrachten, vrienden of buurtbewoners voor extra activiteiten in schooltijd of naschools.

De schooldirecteur vindt dat één schooldag met op elkaar afgestemde werkwijze veel rust brengt voor personeel. Iedereen weet wat zijn of haar taak is naar de kinderen toe. Door te integreren en taken goed te verdelen, houd je uiteindelijk meer tijd over voor je eigen taken. De leerkrachten merken bijvoorbeeld nu dat er tijd komt in het schoolprogramma voor muziek en technieklessen.

Combifuncties

Het streven is dat medewerkers naast de eigen taak ook andere taken uitvoeren om zo ieders takenpakket te verbreden. Doel hiervan is om:

- een maximale betrokkenheid te verkrijgen bij het reilen en zeilen van de gehele school en niet alleen gerichtheid op de eigen taak;
- tot één schoolteam te komen, iedereen moet zich lid van het schoolteam voelen;
- onderlinge behulpzaamheid en verdraagzaamheid te bevorderen, zodat men gemakkelijker elkaar lokalen kan gebruiken en elkaar kan helpen;
- meer mogelijkheden om voor elkaar in te springen bij ziekte of calamiteiten doordat men elkaar werk kent.

Er zijn veel voorbeelden van de multifunctionele inzet van het personeel:

Vakkrachten zoals de leraar gymnastiek of muziek zijn niet alleen onder schooltijd, maar ook na schooltijd inzetbaar voor speciale cursussen muziek of sport (1 x per week gedurende 6-8 weken). Voor de bij de school betrokken vrijwillige medewerkers geldt hetzelfde, ook zij geven hun cursus zowel onder schooltijd als buiten schooltijd.

De administratieve medewerkster geeft praktische hulp aan alle leerkrachten. Zij organiseert mede het overblijven door elke dag alle klassen langs te gaan en te inventariseren wie er overblijven. Vervolgens doet ze daarvoor ook de boodschappen. Zij helpt ook mee met de organisatie van cursussen. Leidsters buitenschoolse opvang

werken ook in de school als (inval)onderwijsassistent. Sommigen zijn aangesteld om een rugzakleerling te begeleiden. Ook zijn zij overblijfkraft of coördinator activiteitencommissie. Interne begeleiders kunnen invallen voor de leerkrachten en zijn gedeeltelijk ook zelf leerkracht.

Bijzondere gebeurtenissen binnen de school, zoals een themaweek of uitstapjes worden door alle personeelsleden gezamenlijk voorbereid en uitgevoerd. De BSO probeert ook aandacht te besteden aan het thema van een project van de school. Andersom besteden leerkrachten ook aandacht aan projecten die door de leerlingen op de BSO worden uitgevoerd.

Bij deze werkwijze is het belangrijk dat medewerkers flexibel kunnen omgaan met hun taakomschrijving en niet te snel zeggen: “Hiervoor ben ik niet opgeleid.” of “Hiervoor word ik niet betaald”. De brede inzetbaarheid wordt daarom bij elke sollicitatie al besproken. Anderzijds moet je natuurlijk oppassen dat je medewerkers niet overvraagt: je moet je wel aan de werkuren houden en geen “vrijwilligerswerk” van de betaalde medewerkers eisen.

Eigen en gedeelde ruimtes

Basisschool en BSO hebben ieder hun eigen lokalen en spelmaterialen voor de groep. Zij maken beiden gebruik van de twee gemeenschappelijke hallen. Ook de personeelsruimte en de keuken worden gezamenlijk gebruikt. De buitenspeelplaats(en) wordt door beiden gebruikt. Het atelier, het gymlokaal en de kleine extra kamertjes zijn voor de basisschool en de naschoolse cursussen, hoewel de oudste BSO-kinderen er wel mogen komen.

De klassenlokalen worden niet structureel gebruikt voor buitenschoolse opvang. Ten eerste omdat de huidige inrichting niet geschikt is voor een dergelijk multifunctioneel gebruik. Er zijn bijvoorbeeld geen gezellige banken en onvoldoende speelhoeken in de klassenlokalen. Ook is het niet mogelijk om de schoolspullen veilig weg te bergen. En wat te doen met de schooltafeltjes en stoeltjes? Die nemen te veel ruimte in beslag die ten koste gaat van de speelruimte die de BSO nodig heeft.

Een tweede probleem is dat er geen tijd is om de inrichting van het klassenlokaal te veranderen voor gebruik door de BSO. De kinderen gaan om 15.00 uur immers rechtstreeks uit de les naar de BSO. Voor gezamenlijk gebruik zou ingrijpende herinrichting nodig zijn.

6. CONCLUSIES

De basisschool en de buitenschoolse opvang vormen de ruggengraat van de organisatie. De missie van de directeur en het team is waargemaakt: een ononderbroken en inhoudelijke samenhangende schooldag van 7.15 – 18.30 uur. Een typering als leefgemeenschap of kinderacademie is passend. De vrijwilligers die de speciale cursussen verzorgen (binnen en buiten lestijd) en de academie voor psychotherapie voegen essentiële elementen toe, maar ook zonder hen zou de school het predicaat kantoortijdschool kunnen waarmaken.

Technisch twee organisaties namelijk een basisschool en een buitenschoolse opvang, maar onder één aansturing en inhoudelijk één organisatie. Het is te zien aan de combinatiefuncties, de gedeelde ruimtes, het informele overleg, het verbindende thema, de behulpzaamheid over en weer. Ook de visie op kinderen en het pedagogisch klimaat komt overeen.

De schooldirecteur heeft in het interview nog enkele ideeën geformuleerd voor verbeteringen in de toekomst:

- Extra groepsruimte voor de BSO om uit te breiden met een derde groep;
- Meer eenheid in overblijven en BSO (materiaal, pedagogische aanpak);
- Experimenteren met een betere schooldagindeling, bijvoorbeeld een langere tussen de middagpauze;
- Toevoegen van een kinderdagverblijf en peuterspeelzaal aan de kantoortijdschool, zodat de school een voorziening van 0-12 jaar wordt;
- Inrichten klassenlokalen tot multifunctionele ruimtes zodat ze zowel voor onderwijs als voor buitenschoolse opvang en buitenschoolse cursussen kunnen worden gebruikt (Zweeds model);

Toewerken naar twee functies: “pedagogisch medewerker/onderwijsassistent”, werkzaam in de klas en in de opvang en “leerkracht”, werkzaam in de klas.

7. MEER INFORMATIE

www.sopoh.nl/bikube

Liesbeth Schreuder, Marja Valkestijn en Susanne Mewissen (2008). *School met vijf O's, Onderwijs, , opvoeding, ontwikkeling, opvang en ontspanning in een dagarrangement*. Amsterdam: SWP. Te bestellen via www.nji.nl of via www.swpbook.com.